

ABONAMENTUL.

Pentru Monarhie:

Pe an 28 cor. 1/2 an

14 cor. 1/4 7 cor.

Un număr 30 fileri.

□ □

Pentru străinătate:

Pe un an 32 coroane

1/2 an 16 cor. 1/4 an

8 coroane.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:

odată 84 fil., a doua

oară 72 fil., a treia

oră 60 fil.

□ □

Tot ce privește foaia

să se adreseze la Re-

dacțiunea și Admini-

strațiunea „Unirea”

în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Mercurea și Sâmbăta.

Manifestul imperial către popoarele Austriei.

— Federalizarea Austriei. —

Cătră popoarele mele austriace credincioase!

De când m'am urcat pe tron, aspirația mea nestrămutată este să obțin pacea dorită de toate popoarele mele, precum să indic popoarelor Austriei căile, pe care să-și poată aduce la o binecuvântată dezvoltare puterea lor poporală, neîmpedicată de obstacole și frecări, și să o poată valorifica pentru bunul lor mers cultural și economic.

Incăierarea cumplită a războiului mondial a împedecat până acum opera păcii. Curaj eroic și devotament, suportarea plină de jertfă a lipsurilor și nevoiei, au apărut în mod glorios patria în aceste vremuri grele. Grelele jertfe ale războiului trebuiau să ne asigure pacea onorabilă, pe pragul căreia stăm astăzi cu ajutorul lui Dumnezeu.

Acum trebuie de procedat fără întârziere la noua zidire a patriei pe temelii ei firești și de aceea de încredere. Doririle popoarelor austriace trebuie în aceasta privință aduse cu grije în armonie și îndeplinite.

Sunt hotărît să înfăptuiesc această operă cu libera conlucrare a popoarelor mele în duhul acelor principii, pe cari și-le-au însușit monarhii aliați în oferta lor de pace. Austria să devie un stat federal, amăsurat cu voința popoarelor sale, în care fiecare popor pe ținutul, în care locuiește, să formeze un stat propriu. Prin aceasta nu anticipăm întru nimic în ce privește unirea ținuturilor polone din Austria cu statul polon independent. Orașul Triest cu ținuturile lui din jur, va primi o situație specială, conform cu dorința populației de acolo.

Aceasta nouă înfățișare, prin care nu se atinge în nici un chip integritatea țărilor de sub Coroana Sfântului Ștefan, — va garantă fiecărui stat național neatârănarea sa. Dar în acelaș timp va ocroti cu efect interesele comune, și le va afirmă pretutindeni, unde comunitatea este o necesitate de viață a fiecărei formațiuni de stat în parte. În deosebi va fi de lipsă unirea tuturor puterilor pentru a deslegă cu succes și cu dreptate toate marile probleme iscate din urmările războiului.

Pânăce aceasta prefacere va fi înfăptuită pe calea legală, așezămintele și rânduirea de până acum pentru menținerea intereselor generale, rămân neschimbate.

Guvernul meu este însărcinat să pregătească fără amânare toate lucrările pentru noua zidire a Austriei.

Cătră popoarele, pe a căror libera dispoziție, se va întemeia noua împărțire, îndrept chemarea mea să conlucreze la marea operă prin sfaturi (consilii) naționale, cari formate din deputații parlamentari ai fiecărei națiuni, să afirme interesele popoarelor lor în raporturile cu guvernul meu.

Fie ca patria noastră, întărită prin armonia națiunilor ce le cuprind, să iasă din furtunile războiului ca o ligă a popoarelor libere.

Binecuvântarea Atotputernicului să fie asupra muncii noastre, ca marea opera a păcii ce o înfăptuim, să însemne fericirea tuturor popoarelor mele.

Viena, 16 Octomvrie 1918.

CAROL m. p.

Huszarek m. p.

Un ordin cătră armată și flotă.

În acelaș timp Majestatea Sa se adresează astfel cătră armată și flotă:

Împlinind dorurile tuturor popoarelor mele din Austria, urmează acum stringerea lor în state naționale, unite într'un stat federal.

Deoparte se înlătură piedeci, cari au stat în calea conviețuirii popoarelor, pe de altă parte se lasă cale liberă pentru dezvoltarea nestânjenită a fiecărui popor spre binele lui și al patriei. În aceste momente importante mă adresez cătră armata și flota mea.

În șirurile noastre, devotamentul și unitatea tuturor națiunilor au fost legate între ele și cu mine totdeauna în mod indisolubil. Nestrămutată este încrederea mea, că și în viitor va dăinui neslăbit duhul aromiei și devotamentului. Să-l păstrăm, căci va fi moștenirea prețioasă a statelor noi ale Austriei, spre binele lor și al meu. Dumnezeu să ne binecuvinteze.

Schönbrun, 17 Octomvrie 1918.

CAROL m. p.

Cuvântul poporului român.

— Vorbirea dep. Vaida-Voevod. —

În ședința din 18 crt. a Camerii, deputatul nostru *Dr. Alexandru Vaida-Voevod* și-a ridicat cuvântul, lămurind ținuta partidului național în fața evenimentelor.

Cetitorii cunosc declarația publicată în numărul nostru trecut; dăm acum textul vorbirii întregi.

Cuvântul d-lui deputat Vaida este cuvântul poporului român.

Fără podoabe de stil, fără reticențe diplomatice, el spune limpede, demn și fără înconjur ceea ce simte și gândește neamul nostru, în fața evenimentelor, ce se rostogolesc cu repeziune uimitoare, zguduind lumea din vechile ei temelii.

Se așteaptă din toate părțile, ca comitetul nostru să-și spună și el cuvântul lui îndrumător.

Acum și-l-a spus cu deplină demnitate, la locul cel mai competent.

Și-a achitat astfel datoria de onoare, cu care datoră alegătorilor și neamului românesc.

*

Dăm după notele stenografice ale „Foaiei Pop. Român” din Budapesta, vorbirea deputatului Dr. Vaida-Voevod:

Bilanțul războiului mondial încă nu-l putem fixa, fiindcă mintea și fantazia omenescă este mult mai slabă, ca să putem prevedea cari vor fi rezultatele războiului, bune și rele pentru omenire.

Un fapt însă putem constata, de pe acum, că acest războiu ne-a câștigat un rezultat nespus de mare; anume acceptarea de către toate națiunile a principiului că în viitor să nu mai fie deosebire între națiuni și națiuni, ci în viitor națiunile mici și mari vor fi egal îndreptățite.

Ce dureros și deprimător a fost pentru noi faptul, că pe când noi ne-am considerat ca națiune, — puterea de stat, ne-a considerat numai ca subiecte juridice subordonate, și anume nu ne-a tratat și nu ne-a judecat ca națiune ci numai ca naționalități. Dela răspândirea creștinismului, mulți eroi ai omenirii s'au luptat pentru progres și dezvoltare și mulți au încercat ca să definească, să concretizeze baza aceea generală care ar fi potrivită pentru o muncă solidară a omenirii, spre fericirea și dezvoltarea omenirii întregi. Și întrucât fie în evul mediu, fie dela răspândirea creștinismului s'ar fi aflat chiar vre-un geniu care să fi găsit calea ade-

vărată și să fie dat chiar expresie ideii lui corespunzător, i-a lipsit totuși puterea necesară pentru validitatea acestor idei. Meritul lui Wilson este că dânsul în cunoșcutele lui puncte limpede și la înțelesul tuturor, a dat expresie acelor idei, cristalizându-le astfel că aceste nu mai pot fi întunecate. Întru cât omenirea va fi în stare să le și realizeze aceste idei, putem constata, că dela răspândirea creștinismului nu s'a împlinit un fapt așa de însemnat, a cărui înlăptuire, să servească interesului comun al omenirii întregi.

Ioan Hock (din partidul karolyist): Are dreptate.

Dep. dr. Vaida: Noi reprezentanții națiunilor mici, îngrijorați și cu teama firească am așteptat să cunoaștem horărirea monarhiei în privința acestor puncte și nespuse bucurie au simțit toate națiunile nemaghiare, atunci când oferta de pace a ministerului de externe s'a trimis la Washington, și s'a răspândit vestea în toate unghiurile țării, — că noi de acum înainte, națiuni vom fi și nu naționalități. Căci fără îndoială acest fapt s'a recunoscut și oficios prin oferta de pace, atât din partea reprezentanței externe a monarhiei, precum și prin guvernul ungar și partidele ungare (mişcare). Simțim greutatea timpului, suntem conștienți de faptul că egoismul îngust nu poate avea loc în pertractarea chestiilor mari de azi. Și noi primim fără restricțiune, adevărul mare pronunțat de Wilson, că odiul, egoismul și îngustimea de suflet nu ne pot conduce când ne ocupăm de aceste chestii mari, și mai presus de toate urmăm principiul, că numai cu perfectă sinceritate se pot trata toate chestiunile cari vor forma obiectul pertractărilor de pace, dacă, voim un rezultat serios și real. Drept aceea, reprezentanța politică a națiunii române a decis să-și precizeze punctul său de vedere și incre-

dișarea ei, am onoare a comunica Camerei deputaților această declarație.

(Declarația am publicat-o în numărul trecut la „Mai nou“).

Dep. Vaida: Nu voiu să polemizez cu dnul ministru, nici cu ceilalți oratori. Numai țin să fac câteva observații. Dl Primministru în vorbirea sa de ieri a spus următoarele:

„Este știut că guvernul a hotărât ca în timp de vacanță a dietei să pregătească diferite proiecte sociale și altele, pe cari le-a aflat de lipsă în interesul țării, să pregătească și reforma administrației pe baza principiului, că aceea să ajungă în coordonată cu sentimentul poporului. Apoi a mai continuat: Totuși nu sunt în situație să prezint parlamentului aceste proiecte, fiindcă în acest restimp, așa mari schimbări s'au făcut, încât situația politică pretinde eliminarea tuturor chestiilor, cari ar putea crea disonanțe între membrii onoratei Camere. Este nostim dar putem presupune că aceste proiecte așa erau tocmit, ca de o parte, eram să se acomodeze sentimentului comun al poporului, pe de altă parte totuși așa erau pregătite, că guvernul nu a avut curaj să le înainteze parlamentului. (Mișcare în dreapta și stânga). Mai departe constată dl prim ministru următoarele: Așa cred că acceptarea condițiilor lui Wilson nu provoacă controverse față de poziția și tradițiile noastre istorice. Întru cât egala îndreptățire a tuturor indivizilor permite și întru cât idea unității și integrității statului ungar ne lasă, bucuros vom satisface pretenziunile naționalităților și asupra acestora vom intra cu ele în pertractări, sau mai bine zis, nici nu vom pertracta cu dânsii, ci numai vom înainta proiectele corespunzătoare parlamentului, luând în considerare pretenziunile lor. (Aprobări în dreapta).

Onorată Cameră! Conte Tisza ex-

FOIȚA.

Fără titlu.

— Icoane din zilele de azi. —

(Continuare.)

1

După prânz Felicia luând o carte, se așază la fereastră, ce dădea spre ulița satului. Nu departe de ei, pe la mijlocul străzii, se zărea casa parohială. Elvira încă era în chilie, frunzărea un jurnal.

— A trecut de mult 2 ore — se gândia Felicia, — și Virgil nu mai sosește! Ce poate fi cauza? Să-i fim noi antipatice? să nu fi făcut impresie bună asupra lui? — Și fel de fel de gânduri se frământau în capul ei, cari o nelinișteau; când deodată îl văzu pe Virgil apărând în mijlocul străzii. Ea îl privi câțva timp cu inima sbocotindă, apoi deodată se ridică și ieși în umbrariul verde de dinaintea casei. Ea se așază pe un scaun și luă o nutră indiferentă, fixându-și parecă toată atenția asupra celor ce cetia. De fapt nu înțelegea nimic din ceea ce citea. Privea cu ochii în carte, gândul și toată atenția ei însă era la cel ce se apropia. Parcă îl vedea, cum vine, cum îi luase ochii plini de bună-tate, cum i-se impurpurează fața. Și Elvira

nu putu încă în pieptul ei o ușoară exclamare de bucurie, când îl văzu intrând pe poartă.

— Se vede, că dna preteasă a dat masă mare oaspeților, — zise Felicia ca răspuns la salutul lui Virgil.

— O, na. — răspunse el puțin turburat, privind în ochii Elvirei, — credeam să nu vă conturb odihna de după masă.

— Aș! cine îndatinează odihna după masă? poate DV. orașenii, noi ne vedem de afaceri!

— Parecă cetiați ceva.

— Da, na romau de Marlitt.

— Se înțelege! scriitoarea favorită a fetelor.

— Serie bine, și potrivit cu gusturile noastre. — Elvira încă venise în umbrariu.

— Aveți dreptate, dar scriitori de ai noștri nu cetiați? Carmen Sylva înca are frumoase povestiri potrivite pentru dame. Apoi Sadoveanu, Sandu-Aldea, Bratescu-Voinoști, Agârbiceanu și Ciura, dintre cei mai tineri, apoi Slavici, Gane și alții, dintre cei mai vechi.

— Noi cetim foarte puțin românește. Cunoaștem așa de puțină literatură.

— Pagubă! Sunt și în limba noastră lucrări de toată frumuseța, pagini uelutrecute ca descripție, ca limbă și gândire. Nu uit

niciodată, când, ca cleric am recetit novelele mai vechi ale lui Slavici! Ales „Scormon” și „La crucea de piatră” mi-au plăcut atât de mult! — Și oarecum aprins, începă a vorbi cu atâta căldură de scriitorii români, a schiță unele din povestirile, cari îi mai plăceau, ori a releva frumusețile artistice ale povestirii, învăt fetele îl ascultau vădit impresionate. În special, Felicia era atât de încântată de felul de-a vorbi, a lui Virgil, cât, lăsându-se pe spatele scaunului, privea pierdută în adâncimile senine ale ochilor lui blâni. Elvira își intrerupe și ea cetitul și ascultă cu atenție la vorbele lui Virgil. — Neintrecuți sunt scriitorii noștri când povestesc din viața țaranului român, atunci simți cum se desprinde sănătate și căldură din șirele lor. Când cetești vre-o pagină din Sandu-Aldea, parcă vezi cum se rostogolește brazda afundă pe urma plugului, cum aburii aromăți se ridică din sinul pământului și auzi parcă cântecul ciocârliei, care se înalță în sbor spre searele dătător de căldură și viață. Transpiră din toate șirele dragostea pentru țaran, pentru viața curată dela sate, de unde ne vin elementele sănătoase pentru primenirea neamului.

(Va urma).

primă astfel idea aceasta: Așa cred că trebuie să căutăm ca opinia publică contrară să o convingem cu armele realității de fapt, că situația de aci este mult mai aproape de postulatele exprimate în punctele lui Wilson, și că împlinirea acestor puncte, reclamă o prefacere mult mai puțin radicală, a relațiilor noastre interne, decât își închipuie aceasta mulți.

Așa dar conform acestei vederi, luați în considerare că între punctele lui Wilson, îndeosebi, două, anume punctul al 10-lea care spune următoarele: (citește): Acelor națiuni din Austria și Ungaria cărora vom să le asigurăm și să le ocrotim un loc în rândul națiunilor în prima linie trebuie să le facem posibilă dezvoltarea lor autonomă. (Mișcare la centru). Așa cred că și dl prim ministru a acceptat acest punct de vedere, când a consimțit ca ministrul de externe în numele Monarhiei să facă propunerea de pace. (Adevărat! Așa este, la stânga). Punctul al patrulea al lui Wilson constată, că (citește): Fiecare pretenziune națională, trebuie astfel satisfăcută, întru cât numai se poate, fără ca să dea naștere unor noi elemente sau să nutrească vechile elemente de discordie, cari ar periclita în viitor pacea Europei, fie și numai în viitorul apropiat.

Dep. St. C. Pop (întrerupe): Supremăția și hegemonia au fost motivele cari au provocat neînțelegerile.

(Va urma).

Răspunsul lui Wilson către Monarhie.

Ministerul de externe american a răspuns la nota Monarhiei noastre, prin ministerul de externe svedez, în următoarea notă:

Ministerul de externe, 18 Octobrie.

Domnul meu,

Am onoare a constată primirea notei DV. din 7 crt., prin care ați notificat prezidentului comunicatul guvernului imperial-regesc al Austro-Ungariei. Am încredințarea dela prezident de a Vă ruga, să aveți bunăvoința și să predați prin guvernul DV., următorul răspuns guvernului cesaro-regesc:

Prezidentul își ține de datorie să comunice guvernului austro-ungar, că nu se poate ocupa cu acest proiect al lui, căci dela enunțarea sa din 8 Ianuarie, au urmat anumite evenimente de mare importanță, cari necesarmente au schimbat competența și responsabilitatea guvernului american.

Între cele 14 puncte, formulate atunci de prezident, e și următorul: »Trebuie să se dea cea mai liberă posibilitate de dezvoltare autonomă popoarelor din Austro-Ungaria, a căror situație între națiuni dorim să o vedem apărată și asigurată«. De când s'a scris și s'a cetit această propoziție în fața congresului Statelor-Unite, guvernul Statelor-Unite a recunoscut că între ochi-slovaci și imperiul german precum și austro-ungar, a survenit starea de războiu și că conziliul național ceho-slovac e de facto guvern

beligerant, care e autorizat în mod corăspunzător, ca să conducă chestiile militare și politice ceho-slave. A recunoscut apoi îndreptățirea cea mai largă a jugoslavilor în nizuința lor spre libertatea națională.

Prin urmare, prezidentul nu mai e în situația să recunoască numai singur autonomia popoarelor ca bază a păcii, ci e silit să accentueze, că ei și nu el să judece asupra chestiei, că oare ce fel de acțiune a guvernului austro-ungar va satisface aspirațiile popoarelor și concepția lor de drept, precum și menirea ce le compete ca membri în familia națiunilor.

Primește, Domnul meu, expresia repetată a distinsei mele considerații,

Robert Lansing.

*

Nota lui Wilson a consternat în sensul strict al cuvântului opinia publică maghiară și germană din Austro-Ungaria și Germania. »As Est« scrie, că Wilson pretinde dela Ungaria imposibilul. Primirea condițiilor lui ar fi identică cu sinuciderea. Poporul maghiar nu poate fi nimic din cauza nevrednicilor bărbați politici pe cari i-a avut și-i are. Aceștia sunt singuri responsabili pentru tot ce s'a întâmplat și se va întâmpla. Ei trebuie să dea seamă pentru ce nu au încheiat pacea atunci, când puteau încheia pe lângă condiții cinstite și folositoare.

În același ton scriu și ziarele din Germania. »Lokalanzeiger« din Berlin zice, că răspunsul lui Wilson e un refuz, în urma căruia Monarhia Austro-Ungară va fi silită să continue cu toate puterile războiul de apărare contra Italiei, »Tägliche Rundschau« zice că recunoașterea Ceho-Slavilor de putere beligerantă este o crimă grozavă contra statului austriac. Nici odată nu s'a plănuțit o mai mare umilire a unui stat și niciodată n'a fost dreptul divin și omenesc mai batjocorit decât acum, când Wilson recunoaște trupele răsvrătite ceho-slovace, cari ar fi avut datoria să apere Monarhia, de putere beligerantă. Georg Bernhard scrie în »Vossische Zeitung«, că răspunsul lui Wilson însemnează destrămarea totală a Austriei și e o primejdie foarte serioasă și pentru Ungaria.

Adunarea națională a Cehilor, ținută tot 19 c. în comunicatul său oficios spune, că nu stă de vorbă cu guvernul central austriac privitor la rezolvirea chestiunii cehe și la viitorul poporului ceh. Chestiunea cehă nu e o chestiune internă austro-ungară ci e chestiune internațională. Adunarea națională recunoaște o singură rezolvire a acestei chestiuni și anume: crearea unui stat ceho-slav absolut independent. De aceea protestează cu cea mai mare energie înaintea lumii întregi împotriva Maghiarilor, cari răspândesc știrea, că Slovaci din Ungaria nu ar voi să se alăture la Bohemia.

Slovaci sunt împiedecați prin torturi prin »mijloace maghiare« a-și spune liber convingerile. Declarațiile stoarse cu forța armată nu pot fi considerate ca expresii ale sentimentelor poporului slovac. Slovaci știu cât preț au promisiunile maghiare și știu ce însemnează în Ungaria libertatea naționalităților.

Comitetul național al Slovacilor de sud în ședința ținută Sâmbătă în 19 crt. a stabilit textul unui manifest către toate popoarele slave de sud. În manifest se cere alcătuirea unui stat slav independent, care să cuprindă pe toți Slavii sudici (Sloveni, Croați și Sârbi). Comitetul național nu e mulțumit cu manifestul împărătesc și nu-l ia la cunoștință și a priori respinge orice proiect, care ar veni din partea ungurească.

O nouă istorie a bisericii române ardelen.*)

(Continuare și fine.)

La pag. 153 zice despre vlădica bălgrădean Ilie Iorest (1640—43), că »în scurta lui păstorie s'au și tipărit cărți religioase, dar calvine și fără consensul lui Iorest«. Afirmația e neadeverată. Sub Ilie Iorest nu s'a tipărit nici o carte românească calvină. Catehismul calvinesc apărut în 1640 n'a fost tipărit pe timpul pastoriei lui Iorest ci a lui Ghenadie și anume a început a se tipări în 20 Iulie, Ghenadie însă a murit numai în 3 Septembrie 1640. Păr. Meteș cunoaște și data morții lui Ghenadie iar la pag. 305 ne asigură, că faimosul catehism s'a tipărit din 5—25 Iulie (?) 1). Cum poate totuși zice la p. 153, că sub Iorest s'au tipărit cărți românești calvine? Tot sub vlădicia lui Iorest a apărut — în 1641 — ediția a doua a *Evangeliei cu învățătură* din 1581, a cărei tipărire a început-o Ghenadie. Evanghelia aceasta cu învățătură nu e calvină ci e traducerea unei cărți slavone de cel mai pur ortodoxism, care a fost pusă la dispoziția lui Coresi din partea mitropolitului Serafim din Târgoviște. Alte cărți românești nici calvine nici necalvine n'au apărut în Ardeal între anii 1640—43. La pag. 168 vorbind despre școala făgărășană românească întemeiată de Susana Lorántfy ne spune că »a avut un rezultat și anume: a maghiarizat partea cea mai mare a boierimii românești din țara Făgărășului«. Curioasă și interesantă afirmație! Cum își închipuie dsa, că o biată școală românească — una singură, într-o mare de Români — de foarte scurtă durată a fost în stare să facă marea minune a maghiarizării unui puternic și viguros element românesc cum au fost boierii olteni? Și aceasta e una din multele afirmații fără nici un rost și temei a

*) Ștefan Meteș: »Istoria bisericii române și a vieții religioase a Românilor din Ardeal și Ungaria«. I. Până la 1700. Arad 1918. Prețul 10 cor.

1) În copia contemporană a acestui catehism aflătoare în biblioteca mitropolitului Mihályi e indicată numai ziua când s'a început tipărirea 20 Iulie 1640.

autorului, scrisă numai ca să mărească volumul cărții. La p. 171 ne spun că în veacul al XVI-lea biserica românească a Maramurășului *va fi fost* sub ascultarea vlădicilor din Muncaciul... sau a episcopilor din Vad fără să avem însă date sigure despre aceasta decât din veacul al XVII-lea. Sunt *date sigure* și din veacul al XVI-lea acestea însă trebuie cunoscute. Și anume Maramurășul nu *va fi fost* ci *sigur* a fost supus episcopiei Muncaciului. În 9 Octombrie 1551 regele Ferdinand poruncește autorităților și domnilor de pământ să nu-l împiedece pe episcopul Ladislau de la Muncaciul în stringerea competențelor sale vlădicești din comitatul Maramurășului, iar la 19 Februarie 1556 Gheorghe Báthori comitele comitatelor Sătmăr și Szabolcs scrie conducătorului, juzilor și iobagilor domeniului său din Bocskó (comitatul Maramurășului) să predea mănăstirea s. Mihail împreună cu toate averile ei mobile și imobile episcopului Ilarie de la Muncaciul pe care-l trimite la ei ca să le fie păstor sufletesc și să-i dea tot spriginul ca să poată trăi acolo și să poată guvernă bisericile. Ambele documente sunt publicate în contra lui Hodinka, *A munkácsi gör. kath. püspökség okmánytára* p. 12—13 și 16, pe care și dsa o citează la pag. 183 nota 2 a cărții sale. La p. 177 ne spune că „de la 1656 până câtră 1700 Maramurășul aparține officios stăpânirii duhovnicești a mitropolitilor din Bălgrad și același d. Meteș scrie la pag. 181, că Iosif Stoica ales de consiliului ardelean întărit de Apafi, de la începutul anului 1690 păstorește în maramurăș.

Cartea păr. Meteș — ca să termin cu pomelnicul acesta nesfârșit de greșeli mari și mici — are și părți binișor scrise. Astfel sunt capitolele X (Viața și faptele mitropolitului Sava Brancovici), XII — cam fără sistem — și XIII. Interesant și destul de colorat e și capitolul XIV deși cuprinde și acesta greșeli fundamentale.

Astfel ni-se prezintă volumul I al operei d. Meteș, pentru tipărirea căreia căruia societatea P. Maior a cheltuit — se spune — câteva mii de coroane, cari s'ar fi putut folosi spre scopuri mai folositoare. Cine vrea să vadă cum *nu* trebuie scrisă istoria bisericească a Românilor ardeleni poate jertfi 10 coroane cumpărânduși-o.

Dr. Zenovie Păclișanu.

Informațiuni.

Conzistorul papal, se va ținea, cum cetim în „Alkotmány“, la începutul lunii Decembrie crt.

Partidul muncii a fuzionat. Celebra creatura alui Lukács László, nu mai există. Partidul alcătuit cu banii câștigați pe căi laturalnice de panamistul Lukács, partidul, care a sprijinit șapte ani de zile toate acțiunile despotice și toate fărădelegile contelui Tizsa, a dispărut fusionând cu partidul constituțional 48-ist alui Wekerle.

Pace separată. În ședința din 21 crt. a Camerei deputaților, contele Károlyi vorbind despre situația fatală, în care a ajuns Ungaria în urma politiceii funeste a guver-

nului, spunea, că singura mântuire ar fi venirea la cârmă a unui guvern, în care să fie reprezentați și socialiștii și naționalitățile, și care să încheie imediat pace separată cu ententa. „Dacă guvernul nu lucrează repede, fi aduc la cunoștință, că voiu lucră eu“ și-a încheiat contele vorbirea.

„Comitetul unității naționale române“. Ziarul „Az Est“ aduce în nrul său de la 23 crt. știrea, că la începutul lunii curente s'a constituit în Paris „comitetul unității naționale române“. Președinte a fost ales Tache Ionescu, vice-președinte păr. dr. Vasile Lucaciul. Membrii: Octavian Goga, fostul ministru Angelescu și fostul vicepreședinte al camerei române Florescu.

Necrolog. † Eugenia Bosdoc, profesoară la institutul franciscan rom.-cat. din Sibiu, după un morb scurt și greu, abia 48 ore, a încetat din viață în 30 Sept. st. n. la 10 ore a. m. în etate de 26 ani.

Inmormântarea s'a făcut după ritul rom.-cat. în 2 Octombrie la 4 ore d. a. în cimiterul orașenesc.

Odihnească în pace!

Boala spaniolă

sau

Influența rebelă.

(Continuare.)

În legătură cu articolul meu precedent, îmi veiu permite ca după aceiași autori competenți în materie, se discut mai departe *formele clinice și complicațiile* lor în aceasta chestiune. Epidemiile și predispozițiile individuale fac ca se predomine oarecari simptome ale gripei sau influenței actuale, putând da naștere la 3 forme principale și anume: *forma toracică, gastro intestinală și nervoasă.*

1. *Forma toracică* este de regulă cea mai frecventă; ea corespunde la localizarea agentului (bacilului) infecțios pe aparatul pleuro pulmonar. Laringitele atins de frecvente în aceasta boală se propagă la arborele bronhic. Fenomenele generale se agravează febra crește, durerile devin din ce în ce mai intense. Tusă penibilă ce îngrabă se complică cu un eatar pulmonar purulent.

a) *Forma bronchipulmonară*, foarte gravă se caracterizează prin prezența de mici freare diseminate pe întreaga suprafață a plămânului. Albuminuric, icter (gălbănare) și lupertrofia splinei. Moartea survine adesea prin trecerea în stare de eronicitate a turturor acestor simptome.

b) *Pneumonia gripală* e cea mai deasă în aceasta boală și cea mai periculoasă — aproape un caz la cinci după prof. Netter. Pentru prof. Teissier în cazurile de față n'ar fi vorba de o pneumonie veritabilă, ci de o bronchopneumonie pseudolobară bilaterală, în care dafernescenta ar fi lentă ci moartea sigură.

c) *Congestia pulmonară* cu sau fără scuire de sânge, survine aproape brusc asociată cu dispnee intensă, care în cele mai multe cazuri poate avea o ieșire fatală.

d) *Forma pseudochimică* descrisă așa de bine în teza lui Collet și Chatin în 1894 în Lion. Aceasta formă poate masca perfect de bine forma tuberculoasă. Ea se asociază fie de pneumonie bronchială predominantă la vârși — se de straturi congestive tot la vârful plămânului, fie chiar și de o stimulare

a tuberculozei existente. Purulența precoce a spatei ar fi după Teissier un bun element de diagnosă.

e) *Forma pleurală* poate da liquid sau seros sau hemoragic — în cele mai multe cazuri metapneumonie de natură gripală.

2. *Forma gastră intestinală și complicațiuni.* Aceste forme clinice sunt mai rare și de un diagnostic dificil. Singură dezvoltarea lor în timp de epidemie gripală ne vine în ajutor. Ori adesea *influența* sau *gripă* debutează după un mod special al lor, prin vărsături — diaree ca prodrome initiale — adesea aceste ar fi numai niște preludiuri gastrice sau intestinale, cări ar deschide scena, și în aceste cazuri ușor s'ar putea confunda cu febra tifridă sau cu cholera cu complicațiuni de peritoniste sau stomatite sau periostite alveola dentare cu forme rebele.

a) *Forma nervoasă* cu dureri mari de cap, amețeli, depresii fizice și morali, dilir, ce se pot transmite și la măduva și nervii periferiei.

b) *Encefalul* — cu diferitele forme de meningite ce debutează brusc, cu frison, dureri de cap intensă, vărsături. Mai târziu constipație, delir, convulsii, coma, sineope cu fenomene vasomotorice. Apoi meningite cerebro spinale supurate cu convulsii mari cu evoluție rapidă, datorite unei infecții secundare și cu terminare de regulă fatală.

c) *Măduva spinării* după Teissier se infectează de toxine microbiene ce atind axa cerebra spinală, explicând astfel rachiagiile cu dureri periferice foarte accentuate, imbrăcând formă gripală paralizii ascendente tardive, atrofi musculare-mielopatii etc.

d) Și mai importante sunt polinevritile descrise de Teissier cu turburări trofice, sau de turburări senzitive, sau sociale sau motorice cu complicații cardiace sau pulmanare. Cele mai frecvente sunt însă durerile și seurgerile purulente de urechi, conjunctivitele la ochi, herpesurile la nas și gură etc.

3. *Etiologie și patologie* — foarte contagioasă, ea atinde de preferință pe cei debilitați, casectici, pe subiectele cu o țară anterior predispusă la boale, pe cei munciți, obosiți și flămânziți mai mult. Frigul, schimbarea bruscă de temperatură constituie o cauză predispozantă însemnată. Scăderile barometrice, cantitatea anormală de ozon, atmosfera umedă predispoazează și favorizează epidemia. Cea mai mare epidemie de gripă a fost în 1730, ce se putea asemăna cu actuală. Boala e foarte contagioasă, transmisibilă direct sau indirect endemică și epidemică, a cărei ușurință de transmisibilitate și contagioasă e foarte mare. (Va urma).

Prof. Dr. Hâncu.

Proprietar, editor și Redactor responsabil:
Ioan Suciu.

Caut o econoamă

inteligentă, esptă în conducerea economiei de casă la sate. Pentru orientare amintesc, cumcă sum preot vădov cu trei nepoți de frate: de 7, 9 și 13 ani. Reflectantele să se adreseze subscrisului.

Craifalăul-de-câmpie (Mezőkirályfalva) u. p. Mezőörményes, la 2 Oct. 1918.

Emil Căllman
preot.